

بررسی پربسامدترین واژگان بیانی کودکان ۱۸ تا ۲۴ ماهه در زبان کردی سورانی

سروه زارعی^۱ (M.D)، طلیعه ظریفیان^{۱*} (Ph.D)، حسین رحمانی^۲ (Ph.D)، سمانه حسین زاده^۳ (Ph.D)

۱- گروه گفتاردرمانی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران

۲- گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه پیام نور مرکز بوکان، بوکان، ایران

۳- گروه آمار زیستی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران

چکیده

سابقه و هدف: خزانه‌ی واژگان اولیه‌ی کودکان، یکی از ابعاد اصلی رشد زبان است که با میانگین طول گفته‌ی کودکان ارتباط مستقیم دارد. هدف از پژوهش حاضر بررسی پربسامدترین واژگان بیانی کودکان ۱۸ تا ۲۴ ماهه در زبان کردی سورانی بود.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر به صورت طولی (برای ۳ ماه) بر روی ۱۶ کودک کرد زبان، در شهر بوکان اجرا شد. ابزارهای جمع‌آوری داده‌ها شامل فرم واژگان هفتگی، فهرست واژگانی و پرسش‌نامه‌ی دموگرافیک بود. یافته‌ها: در بین ۶۷ واژه‌ای که درصد بالایی از کودکان ۱۸ ماهه گفته‌اند، بیش‌ترین درصد واژگان (۶۰٪) کلمات واقعی هستند که بیش‌ترین نوع کلمات واقعی هم از نوع اسامی (۶۸٪) است. در بین اسامی، مقوله‌ی افراد مهم در زندگی (۳۰٪)، مقوله‌ی حیوانات (۲۲٪) و خوراکی (۱۵٪) بیش‌ترین درصد را به خود اختصاص داده‌اند. نتایج حاصل از آزمون یومن‌ویتنی ($p > 0.05$) نشان داد که دو جنس از نظر میزان واژگان بیانی تفاوتی ندارند و نتایج حاصل از آزمون ناپارامتری فریدمن ($p < 0.05$) نشان داد که با افزایش سن، واژگان بیانی کودکان افزایش می‌یابد. نتیجه‌گیری: کودکان در ابتدا، کلمات کاربردی (افراد خانواده، خوراکی) و دارای تلفظ راحت را به‌کار می‌برند و درصد بیان اسامی از افعال بیش‌تر است.

واژه‌های کلیدی: واژگان بیانی، زبان کردی سورانی، زبان کودک، کودکان ۱۷ تا ۳۶ ماهه

مقدمه

که کودکان در ابتدا از کلمات ارتباطی اولیه استفاده می‌کنند که بعداً با اسامی و افعال و سایر مقوله‌ها جایگزین می‌شوند و در مراحل اولیه‌ی رشد زبان بسته به ساختار زبان و بافت زبانی، در اکثر زبان‌ها، اسامی بیش‌ترین درصد و افعال کم‌ترین درصد را به خود اختصاص داده‌اند [۴-۸]. تحقیقات در زبان فارسی نیز نشان داد که اسامی رایج از جمله افراد مهم در زندگی (مامان، بابا) و واژگان مربوط به بازی (ددر، دالی) و خوراکی (به‌به، آب) از پرکاربردترین واژگان و کلمات دستوری از کم

رشد واژگان بیانی یکی از شاخص‌های مهم رشد زبان است، که خود متأثر از رشد جسچرها در مراحل اولیه‌ی رشد زبان می‌باشد [۱، ۲] و از طرف دیگر پیش‌بینی‌کننده‌ی رشد زبان در سایر حوزه‌ها مثل صرف و نحو می‌باشد [۳]. در این زمینه پژوهش‌های زیادی با استفاده از فهرست تکامل برقراری ارتباط (CDI) انجام شده است. طی پژوهش‌هایی که در زبان‌های خارجی صورت گرفته است، مشخص شده است

پژوهش حاضر به صورت توصیفی- طولی و به مدت ۳ ماه بر روی ۱۶ کودک کرد زبان شهر بوکان اجرا شد. حجم نمونه با استفاده از فرمول‌های تعیین حجم نمونه ۱۶ نفر در نظر گرفته شد و کودکان در دو گروه ۸ نفره ۱۸ و ۲۱ ماهه طبقه‌بندی شدند. تعداد دختران و پسران در دو گروه برابر بودند. نمونه‌گیری به صورت تصادفی انجام شد، به این صورت که پس از مراجعه به مراکز شبکه‌ی بهداشت مناطق مختلف شهرستان بوکان، اسامی کودکان ۱۸ و ۲۱ ماهه‌ای که طبق برگه‌ی بهداشت مربوطه، دارای رشد عادی بودند، تعیین شدند و بعد از آن با خانواده‌های آنان تماس گرفته شد و در طی مصاحبه‌ای با والدین با استفاده از پرسش‌نامه، سایر شرایط کودک مورد بررسی قرار گرفت و در صورت داشتن مشخصات لازم، شامل: رشد طبیعی گفتار و زبان، رشد روانی- حرکتی هنجار، تاریخچه پزشکی و وضعیت رفتاری- اجتماعی- حرکتی و عاطفی مناسب، عدم دوزبانگی و نیز در صورت موافقت والدین و قول همکاری مداوم ایشان در طول ۳ ماه در منزل، کودک مذکور در لیست نمونه‌ها قرار گرفت. به لحاظ رعایت موارد اخلاقی اگر در طی انجام پژوهش، خانواده‌ها برای ادامه‌ی همکاری رضایت نداشتند، این اجازه به آن‌ها داده می‌شد تا از تحقیق خارج شوند و در صورتی که در طی پژوهش محقق متوجه اختلال یا مشکلی در کودک می‌شد بلافاصله ضمن خارج کردن آزمودنی از پژوهش، مساله با روشی مناسب با والدین مطرح و به آن‌ها توصیه می‌شد به پزشک و یا سایر متخصصان مربوطه مراجعه نمایند. ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش شامل پرسش‌نامه‌ی دموگرافیک (پیوست ۱)، فهرست واژگانی، فرم واژگان هفتگی کودک بود. فهرست واژگانی با الگوبرداری از فهرست واژگان بیانی کودکان فارسی زبان شهر تهران در پژوهش شیرازی و مهدی‌پور طراحی شد [۱۱]. به این منظور فهرست فوق، نخست به زبان کردی ترجمه شد. برای بررسی روایی محتوایی فهرست ترجمه شده به آراء سه نفر شامل دو آسیب‌شناس گفتار کرد زبان و یک والد (مادر) کرد زبان مراجعه شد. در واقع والد انتخاب شده در آن زمان صاحب کودک ۳ ساله بود

واژه‌ترین طبقه می‌باشند، و بین دو جنس تفاوت معناداری وجود ندارد و با افزایش سن خزانه‌ی واژگان بیانی افزایش می‌یابد [۹-۱۱]. پس می‌توان گفت که الگوی اولیه‌ی کلی رشد واژگان در زبان‌های مختلف، بسیار مشابه است ولی علی‌رغم این شباهت‌ها، تفاوت‌هایی نیز گزارش شده است مثلاً در زبان ژاپنی در مراحل اولیه‌ی رشد زبان، افعال درصد بیش‌تری را نسبت به اسامی در بر می‌گیرند و این مربوط به بافت زبانی ژاپنی‌ها می‌باشد [۵]. با توجه به این‌که زبان فارسی و کردی تفاوت‌هایی نظیر تفاوت از نظر خوشه‌ی همخوانی و رشد نظام آوایی و جنبه‌های صرفی دارند [۱۲-۱۵]، حال این سوال مطرح می‌شود که آیا این تفاوت‌ها بر روند رشد واژگان بیانی مؤثر هستند یا نه؟ از آنجایی که طی بررسی‌های انجام شده پژوهشی در این زمینه یافت نشده، که رشد واژگان بیانی کودکان را در زبان کردی بررسی کرده باشد، هدف مطالعه‌ی پیش رو پاسخ به این پرسش پژوهشی بود، که آیا رشد واژگان کودکان ۱۸ تا ۲۴ ماهه در زبان کردی سورانی از همان الگویی پیروی می‌کند که در سایر زبان‌ها وجود دارد یا نه؟ همان‌طور که در بالا ذکر شد، یکی از ابزارهایی که در اکثر تحقیقات از آن استفاده شده است، فهرست تکامل برقراری ارتباط CDI می‌باشد. این فهرست در دو بخش طراحی شده است، بخش اول به منظور بررسی درک و بیان واژگان و اشاره‌ها در کودکان ۸ الی ۱۶ ماهه و بخش دوم برای کودکان ۱۷ تا ۳۶ ماهه طراحی شده است. این فهرست توسط فتنسون بر روی ۱۸۰۰ کودک انگلیسی زبان هنجار شده است و تا کنون به بسیاری از زبان‌های زنده‌ی دنیا برگردانده شده است (به سایت <http://www.sci.sdsu.edu/cdi/adaptations> مراجعه نمایید). در ایران نیز بخش اول آن توسط کاظمی و بخش دوم آن توسط شیرازی و همکاران مورد بررسی روایی و محتوایی قرار گرفته است [۱۰، ۱۱]. با توجه به معتبر بودن نتایج حاصل از CDI، در این پژوهش نیز، از فرم II فهرست CDI استفاده شده است [۱۶].

واژه‌هایی بودن که فقط مصداق آن‌ها تغییر شکل داده بود مانند "دار" که در مقوله‌ی "پدیده‌های طبیعی" قرار داشتند، ولی به عنوان "ابزار" هم محاسبه می‌شدند، این واژگان فقط در یک مقوله و یک بار محاسبه شدند. گروه دوم واژگانی بودند، که مصداق‌هایی کاملاً متفاوت داشتند مانند "شیر" که در اشاره به "حیوان" و "شیر خوراکی" به کار می‌رود، این واژگان به عنوان دو واژه‌ی مختلف محاسبه شدند. در نهایت داده‌ها با استفاده از نسخه‌ی ۲۲ نرم‌افزار، SPSS و آزمون‌های ناپارامتری فریدمن (Fridman Test) برای مقایسه‌ی میزان واژگان بیانی در سه ماه پیگیری و یومن‌ویتنی (U Mann-Whitney) برای مقایسه‌ی میزان واژگان بیانی در دو جنس دختر و پسر مورد بررسی قرار گرفتند.

نتایج

طی این پژوهش تمام واژگان آزمودنی‌ها از سن ۱۸ تا ۲۴ ماهگی جمع‌آوری شدند، که مشتمل بر ۲۰۰ واژه بودند. اما در این مقاله از بین این واژگان ۶۷ واژه‌ای که درصد بالایی از کودکان ۱۸ ماهه قادر به بیان آن بودند، انتخاب شدند و از سن ۱۸ تا ۲۴ ماهگی مورد بررسی قرار گرفتند. (پیوست ۲)

سه واژه‌ای که همه‌ی کودکان در ۱۸ ماهگی آن‌ها را بیان کرده‌اند شامل "بابا (با به)"، "آب (آو)"، "مه مه (مه مه)"، هستند، که متعلق به مقوله‌ی افراد و خوراکی و کلمات کودکانه، که باز هم مربوط به خوراکی است، می‌باشد. واژگان دیگری که اغلب کودکان ۱۸ ماهه بیان کرده‌اند شامل "نه" و "نان" می‌باشد که "نان" مربوط به خوراکی و نه مربوط به اسم تاکید است. واژگان دیگری که اغلب کودکان ۱۸ ماهه بیان کرده‌اند شامل "به به"، "نی نی (به به)"، "جیز (بف)"، "نه نه (نه نه)"، "عمو (مامه)"، "آبجی (داده)"، "دالی" می‌باشند، که به ترتیب متعلق به کلمات کودکانه از نوع خوراکی، افراد، بازی می‌باشند. در کل می‌توان گفت که از بین این واژگان بیش‌ترین تعداد مربوط به افراد و بعد از آن مربوط به خوراکی می‌باشند.

طی یک تقسیم‌بندی بر اساس ثبات واژه (نوع تلفظ) تا بزرگسالی، واژگان به صورت کلمات واقعی (ثابت)، کلمات

و می‌توانست واژگان را با حضور ذهن دقیق‌تری بررسی کند تا واژه‌ای نادیده گرفته نشود. در نهایت هر آیتم واژگانی که امتیاز ۹۹٪ را توسط صاحب‌نظران، کسب کرده بود (CVR=۰/۹۹)، پذیرفته شد. فهرستی که به این ترتیب تهیه شد، روی دو کودک (دختر و پسر) مورد مطالعه‌ی آزمایشی قرار گرفت. بعد از این مرحله فهرستی با ۳۷۸ واژه، مطابق با فهرست اصلی تهیه شد و به عنوان ابزار پژوهش در مطالعه‌ی حاضر مورد استفاده قرار گرفت.

برای جمع‌آوری داده‌ها، طی جلسه‌ای والدین کودکان تحت آموزش قرار می‌گرفتند تا کاملاً با نحوه‌ی گزارش و تکمیل چک‌لیست آشنا شوند، سپس فهرست واژگان و برگه‌ی ثبت واژگان هفتگی در اختیار مادر آزمودنی قرار می‌گرفت و از او خواسته می‌شد تا واژگان جدیدی را که کودکشان در طول هفته بیان می‌کرد و به صورت ثابت برای اشاره به مصداق آن واژه به کار می‌برد، در فهرست واژگان مشخص کند و یا در برگه‌ی ثبت واژگان ثبت نماید، و در صورتی که والدین نسبت به ثبت کردن واژه‌ای دچار شک و تردید می‌شدند، تلفظ کودک راجع به آن واژه را ثبت می‌کردند، سپس محقق، در آخر هر هفته با آنان جلسه‌ای می‌گذاشت و نحوه‌ی ثبت واژگان را بررسی می‌کرد و در صورتی که والدین راجع به نحوه‌ی پر کردن فرم یا رشد کودکشان سوالی داشتند، به آنان پاسخ می‌داد و دوباره فرم‌ها در اختیار والدین (مادر) قرار می‌گرفت. دستورالعمل پذیرش تلفظ کودک به عنوان واژه به این صورت بود: ۱) در مواردی که کودک در مواجهه با مصداق، لفظی را بیان می‌کرد که تلفظ آن مشابه لفظ اطلاقی از سوی بزرگسالان بود و به طور ثابت به کار می‌رفت، آن لفظ به عنوان واژه‌ی هدف پذیرفته می‌شد. ۲) در مواردی که کودک در مواجهه با یک مصداق مانند کفش واژه‌ی دیگری نظیر "پایه" را به کار می‌برد آن واژه از کودک پذیرفته می‌شد و در سطر مربوط به واژه‌ی "پایه" محاسبه می‌شد. ۳) واژگان اسامی خاص مانند نام افراد و مکان‌ها محاسبه نشدند. ۴) واژگانی که فقط نزد مادر قابل فهم بودند نیز محاسبه نشدند. ۵) واژه‌های هم‌آوا به دو گروه تقسیم شدند، گروه اول

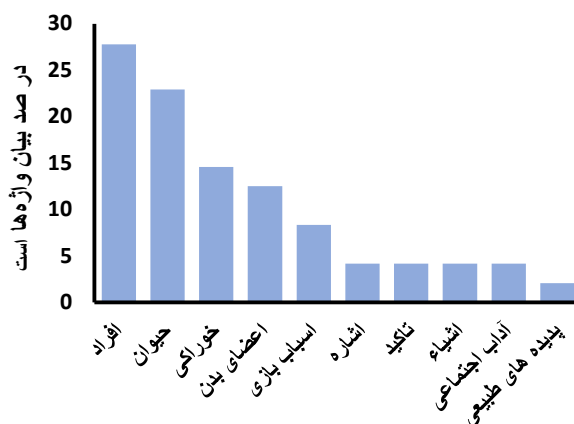
افراد، و بعد از آن به ترتیب مربوط به حیوانات با ۱۱ واژه، خوراکی با ۷ واژه، اعضای بدن و وابسته‌های آن با ۶ واژه، اسباب‌بازی با ۴ واژه، اسم تاکید، آداب اجتماعی، اشاره و اشیاء هر کدام با ۲ واژه و در نهایت کم‌ترین درصد (۱ واژه) مربوط به پدیده‌های طبیعی می‌باشد. از بین ۱۰ صفت بیان شده توسط کودکان، ۷ نوع مربوط به توصیف‌کننده‌های وضعیت و ۳ نوع مربوط به نوع شمارش می‌باشد. بیش‌ترین نوع افعال بیان شده شامل افعال زمان حال و از نوع افعال امری بودند.

جهت بررسی اثر سن روی افزایش تعداد واژگان با توجه به این‌که اکثر داده‌ها دارای توزیع نرمال نبودند و حجم نمونه‌ها پایین بود، ترجیح داده شد از آزمون‌های ناپارامتری فریدمن، جهت مقایسه‌ی میانگین تعداد واژگان در سه ماه پیگیری برای هر گروه ۱۸ تا ۲۱ ماهه و ۲۱ تا ۲۴ ماهه) استفاده شود، نتایج حاصل از آزمون ناپارامتری فریدمن ($p\text{-value}=0/001$) برای کودکان گروه سنی ۱۸ تا ۲۱ ماهه و $p\text{-value}=0/008$ برای گروه سنی کودکان ۲۱ تا ۲۴ ماهه) نشان داد که با افزایش سن کودکان میزان واژگان بیانی آن‌ها افزایش می‌یابد. (جدول ۱).

جهت مقایسه‌ی میزان واژگان بیانی دختران و پسران از آزمون ناپارامتری یومن‌ویتنی استفاده شد. نتایج حاصل از بررسی ($p\text{-value}>0/05$) حاکی از آن بود که بین دو جنس از نظر میزان واژگان بیانی تفاوتی دیده نمی‌شود نتایج در جدول ۳ بیان شده است.

کودکانه، نام آواها و کلیشه‌ها طبقه‌بندی شدند. بر اساس این تقسیم‌بندی مشخص شد که بیش‌ترین درصد واژگان بیانی آزمودنی‌ها مربوط به گروه کلمات واقعی (۶۰٪) و کم‌ترین درصد مربوط به کلیشه‌ها (۴٪) است. طبق متون زبان‌شناسی واژگان را می‌توان به گروه‌های اسم، فعل، صفت و قید تقسیم‌بندی کرد که بر اساس آن مشخص شد که ۶۸٪ واژگان بیانی آزمودنی‌ها شامل اسامی، ۱۷٪ شامل صفت، ۱۱٪ شامل فعل و ۲٪ شامل قید بودند.

اسامی بیان شده توسط کودکان را می‌توان در طبقات مختلف مثل خوراکی، افراد، حیوانات و... طبقه‌بندی کرد. در شکل ۱ نحوه‌ی توزیع اسامی در این طبقات نمایش داده شده است.

شکل ۱. توزیع انواع اسامی در طبقات واژگانی مختلف

همان‌طور که در شکل ۱ نیز دیده می‌شود از بین ۴۸ اسم بیان شده توسط کودکان، بیش‌ترین درصد (۱۳٪ واژه) مربوط به

جدول ۱. مقایسه‌ی میانگین تعداد کلمات بیان شده توسط کودکان در سه ماه پیگیری

p-value	ماه سوم		ماه دوم		ماه اول		سن
	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	
0/001	۱۸/۷۸۸	۴۸/۸۸	۲۱/۷۷۴	۴۰/۸۸	۲۴/۶۶۲	۲۹/۲۵	۲۱ تا ۱۸
0/008	۸/۱۵۵	۵۹/۷۵	۹/۷۷۵	۵۸/۱۳	۱۳/۱۹۰	۵۴/۶۳	۲۴ تا ۲۱

جدول ۲. مقایسه‌ی میانگین تعداد کلمات بیان شده در دختران و پسران در سه ماه پیگیری

سن	جنس	ماه اول		ماه دوم		ماه سوم	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
۱۸ تا ۲۱	دختر	۳۰/۵۰	۲۷/۲۵۸	۴۱/۷۵	۲۳/۲۲۹	۵۰	۱۹/۵۷۹
	پسر	۲۸	۲۵/۹۲۳	۴۰	۲۳/۷۶۳	۴۷/۷۵	۲۰/۹۰۳
	p-value	۰/۶۶۳		۰/۷۷۰		۰/۷۷۰	
۲۴ تا ۲۶	دختر	۵۴/۷۵	۱۴/۳۸۵	۵۸/۷۵	۱۰/۴۰۴	۶۰/۲۵	۸/۰۵۸
	پسر	۵۴/۵۰	۱۴/۱۰۷	۵۷/۵۰	۱۰/۶۶۱	۵۹/۲۵	۹/۴۶۵
	p-value	۰/۸۸۳		۰/۸۸۳		۰/۷۷۰	

بحث و نتیجه‌گیری

همان‌طور که در بالا ذکر شده است هدف اصلی این پژوهش بررسی واژگان بیانی کودکان کرد زبان در فاصله سنی ۱۸ تا ۲۴ ماهه بود که در این مقاله تنها ۶۷ واژه‌ی پربسامد مورد تجزیه تحلیل قرار گرفتند. سه واژه‌ای که همه‌ی کودکان در ۱۸ ماهگی آن‌ها را بیان کرده‌اند شامل بابا (با به)، آب (آو)، مومه (مهمه)، بودند که متعلق به مقوله‌ی افراد و خوراکی هستند. واژگان دیگری که اغلب کودکان ۱۸ ماهه بیان کرده‌اند شامل نان و نه بودند، که نان مربوط به خوراکی و نه مربوط به کلیشه‌ها است. واژگان دیگری که اغلب کودکان ۱۸ ماهه بیان کرده‌اند شامل به به، نی نی (به به)، جیز (بف)، نه نه (نه نه)، عمو (مامه)، آبی (داده)، دالی (باو)، مال من (خومه) بودند که به ترتیب متعلق به کلمات کودکان از نوع خوراکی، افراد، بازی و واژگان دستوری می‌باشد.

در کل می‌توان گفت که از بین این واژگان بیش‌ترین تعداد واژگان مربوط به افراد و بعد از آن مربوط به خوراکی می‌باشد که این یافته با نتایج حاصل از کار شیرازی و مهدی‌پور که روی کودکان فارسی زبان شهر تهران انجام شد همسو می‌باشد، چرا که طی پژوهش آنان نیز مشخص شد که افراد مهم در زندگی کودکان (مامان، بابا) و واژگان مربوط به بازی (ددر، دالی) و خوراکی (به به، آب) از پرکاربردترین واژگان کودکان ۱۸ تا ۲۴ ماهه بودند. همان‌طور که در نمودار (۱) دیده شد، پرواژه‌ترین طبقه مربوط به افراد، حیوان (صدای حیوان‌ها) و خوراکی و کم‌واژه‌ترین طبقه مربوط به پدیده‌های طبیعی

می‌باشد و این با نتایج حاصل از پژوهش شیرازی و مهدی‌پور همسو می‌باشد [۱۰، ۱۱] همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، با افزایش سن کودکان، میزان واژگان بیانی افزایش پیدا کرده است و این با نتایج حاصل از کار ثریا و همکاران همسو می‌باشد [۱۰]. از طرفی همسو با نتایج حاصل از تحقیقات در زبان فارسی و زبان‌های خارجی بین دو جنس از نظر نوع واژگان بیانی (اسم، فعل، صفت و قید تفاوتی دیده نمی‌شود، و اسامی نسبت به افعال، صفات و قیده‌ها در تمامی ۶ ماه بررسی، در هر دو جنس دارای میانگین بیش‌تری است [۴-۱۱] ولی این نتایج با نتایج حاصل از پژوهش روی زبان ژاپنی که میزان افعال بیش‌تر از اسامی بوده است تفاوت دارند [۵].

پس در کل می‌توان گفت در زبان کردی نیز مانند زبان فارسی و زبان‌های خارجی بیش‌ترین نوع واژگان بیانی از نوع کلمات واقعی است و در بین کلمات واقعی اسامی بیش‌ترین تعداد و قیده‌ها کم‌ترین تعداد را به خود اختصاص داده‌اند. در بین اسامی، اسامی مربوط به افراد مهم در زندگی و خوراکی و حیوانات (واژگان عینی) بیش‌ترین درصد را به خود اختصاص داده‌اند. بیش‌ترین نوع افعال بیان شده شامل افعال زمان حال و از نوع امری می‌باشد، که از جمله ویژگی‌های این افعال هم عینیت آن‌ها و ویژگی حرکتی آنان می‌باشد و این متناسب با مرحله‌ی رشدی کودک است، چرا که کودکان ۱۸ تا ۲۴ ماهه طبق دیدگاه پیازه در مرحله‌ی رشدی عملیات عینی و دوره‌ی حسی - حرکتی می‌باشد [۱۷].

و کودکانی که در این پژوهش شرکت داشته‌اند نهایت سپاس و تشکر را دارم.

منابع

- [1] Kraljevic J, Capanec M, Simlesa S. Gestural development and its relation to a child's early vocabulary. *Infant Behav Dev* 2014; 37: 192-202.
- [2] LeBartona SE, Goldin-Meadowa S, Raudenbush S. Experimentally induced increases in early gesture lead to increases in spoken vocabulary. *J Cogn Dev* 2015; 16: 199-220.
- [3] Devescovi A, Caselli MC, Marchione D, Pasqualetti P, Reilly JS, Bates S. A cross linguistic study of the relationship between grammar and lexical development. *Child Lang J* 2005; 32: 759-786.
- [4] Berglund E, Eriksson M. Communicative development in Swedish children 16-28 months old: The Swedish early communicative development inventory words and sentences. *J Dev Psychol* 2000; 41: 133-144.
- [5] Bleses D, Vach W, Slott M. Early vocabulary development in Danish and other languages: A CDI-based comparison. *J Child Lang* 1999; 35: 619-650.
- [6] Kauschke CI, Hofmeister C. Early lexical development in German: a study on vocabulary growth and vocabulary composition during the second and third year of life. *J Child Lang* 2002; 29: 735-757.
- [7] Hamilton A, Plunkett K. Infant vocabulary development assessed with a British communicative development inventory. *J Child Lang* 2000; 27: 689-705.
- [8] Umik M, Fekonja pekclaj F, Podlesek A. Characteristics of early vocabulary and grammar development in Slovenian-speaking infants and toddlers: a CDI-adaptation study. *J Child Lang* 2013; 40: 779-798.
- [9] Jalilevand N. Speech & language development In farsi speaking children. *Thehran Dangeh*; 2012. (persian).
- [10] Mahmoudi Bakhtiyari B, Soraya M, Badiee Z, Kazemi Z, Soleimani B. The size of expressive lexicon in 18-36month old children raised in Persian- speaking families: a comparative study. *J Res Rehab Sci* 2012; 7: 681-687.
- [11] Shirazi TS, Mehdipur N, Nemat Zadeh S. Most frequent expressing words of farsi-speaking children age between 18-24 month. *J SLP* 2013; 1: 71-79.
- [12] Moradi R. Prefix prefix interaction implicit denial of the Sorani Kurdish. *J Ling Res* 2013; 3: 99-116.
- [13] Rokh zadi A. *Kurdish Phonetics & Grammar*. Sanandaj: Kurdistan publisher; 2000.
- [14] Vaysi R. Maintain an ancient building material in the construction of the unknown unknowns in Kurdish. *J Mashhad Fac Liter Hum Sci* 2009; 6: 248-255.
- [15] Zolfaghari Serish M. Phonological analysis of consonant clusters in Persian. *Tarbiat Modares* 2004. (Persian).
- [16] Thal D, Desjardin JL, Eisenberg LS. Validity of the MacArthur-Bates communicative development inventories for measuring language abilities in children with cochlear implants. *Am J SLP* 2007; 16: 54-64.
- [17] Rahnamaii SA. *Developmental psychology 1*. Tehran SAMT 1996. (Persian).

در نهایت می‌توان گفت واژگان بیانی کودکان ۱۸ تا ۲۴ ماهه شامل واژه‌هایی هستند که یا دارای تلفظ راحت‌تری هستند و یا به نوعی برای کودک اهمیت دارند و دارای عینیت و ویژگی حرکتی می‌باشند.

این مطالعه اولین مطالعه در زبان کردی سورانی در رابطه با رشد واژگان می‌باشد و به علت محدودیت‌های خاص آن شامل انجام مطالعه در یک دوره‌ی زمانی کوتاه و حجم نمونه‌ی محدود به عدم همکاری والدین تا آخر پژوهش، باید در تعمیم یافته‌ها جانب احتیاط را رعایت نمود، اما از سوی دیگر باید توجه نمود که استخراج داده‌ها به صورت طولی در طی سه ماه و با رعایت دقیق اصول انجام پژوهش‌های طولی در علوم اجتماعی صورت گرفته است، که این خود بر اعتبار آن می‌افزاید. با تمام محدودیت‌های ذکر شده، نتایج حاصل از این پژوهش را می‌توان در تهیه‌ی اطلاعاتی جهت ساخت مقیاسی برای تشخیص اختلالات زبانی، در طراحی مرحله به مرحله‌ی درمان، طراحی و ساخت نرم‌افزارهای درمانی و برنامه‌های آموزشی زبان کردی در سنین اولیه‌ی رشد و تهیه و تدوین کتب آموزشی و داستانی برای کودکان کردزبان ۱۸ تا ۲۴ ماهه به کار برد. امید بر آن است تا پژوهش‌هایی با تعداد بیش‌تری آزمودنی و در سطوح وسیع‌تری (همه‌ی گویش‌های زبان کردی) و در سنین زیر ۱۸ ماه و بالای ۲۴ ماه انجام شود تا بتوان درباره‌ی تعیین فهرست واژگانی کودکان در زبان کردی به نظری واحد رسید.

تشکر و قدردانی

این پژوهش با همکاری اساتید دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی و معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی ارومیه و شبکه بهداشت شهرستان بوکان انجام شده است. از کلیه‌ی مسئولین و اساتید دانشگاه‌های علوم بهزیستی و علوم پزشکی ارومیه، مسئولان شبکه بهداشت شهرستان بوکان و خانواده‌ها

پیوست ۱

پرسش نامه دموگرافیک

مشخصات کودک:

نام و نام خانوادگی: جنسیت : (۱) دختر (۲) پسر

تاریخ تولد: محل تولد

رتبه تولد: تعداد افراد خانواده که باهم زندگی می کنند

آیا به جز والدین و خواهران و برادران افراد دیگری با شما در محیط منزل زندگی می کنند

آدرس:

شماره تماس:

تاریخ پرکردن فرم:

تاریخ تولد:

سن کودک:

مشخصات والدین:

تاریخ تولد	میزان تحصیلات	شغل	نام و نام خانوادگی		
	(۱) کمتر از دیپلم (۲) دیپلم (۳) لیسانس (۴) فوق لیسانس	(۱) شاغل (۲) غیر شاغل نام شغل:		۱- پدر	والد
	(۱) کمتر از دیپلم (۲) دیپلم (۳) لیسانس (۴) فوق لیسانس	(۱) شاغل (۲) غیر شاغل نام شغل:		۲- مادر	
محل سکونت: شخصی					
سایر موارد: استیجاری					
		درآمد (خرج ماهانه خانواده)-----هزار تومان		درآمد	
		و هزینه (میزان درآمد خانواده)-----هزار تومان		و هزینه	
		آیا وسیله نقلیه دارید (۱) بله		نوع آن: (۲) خیر	
		آیا کامپیوتر و لب تاب و تبلت... دارید؟ (۱) بله (۲) خیر			
		کتاب و کتابخانه (۱) بله			
		تعداد آن؟ (۲) خیر			
		آیا با فرزندتان بازی می کنید؟ (۱) بلی (۲) خیر			
		آیا برای فرزندتان کتاب می خوانید؟			
		اگر بلی چند ساعت؟			

تاریخچه ی پزشکی:

قبل تولد: بیماری و مشکلات مادر در دوران بارداری

حین تولد: نوع زایمان، وزن حین تولد

بعد تولد: تشنج، گوش درد، ضربه به سر و...

رشد روانی - حرکتی:

بدون کمک راه رود   می دود   می تواند دو مکعب روی هم بگذارد برتری دست را

نشان می دهد   می تواند توپ را پرتاب کند   صفحات کتاب را ورق می زند

رشد گفتار و زبان:

گریه هنگام تولد: طبیعی غیر طبیعی

غان و غون ----- ماهگی   اولین کلمات ----- ماهگی

داشتن دو مورد از موارد زیر

احتمالا ۳۰ تا ۵۰ واژه را بیان می کند   الگوی آهنگ بزرگسالان را تقلید می کند   عبارت دو واژه ای دارد

وضعیت فرهنگی

عالی (سطح تحصیلات والدین لیسانس و بالاتر)

خوب (سطح تحصیلات والدین بالاتر از دیپلم و پایین تر از لیسانس)

پایین (داشتن تحصیلات زیر دیپلم)

وضعیت اقتصادی

عالی داشتن دو مورد (خانه، ماشین، در آمد بالای یک و نیم میلیون در طول ماه) خوب داشتن خانه

پایین (نداشتن خانه و ماشین و در آمد ماهانه زیر یک میلیون تومان)

پیوست ۲

فهرست پربسامدترین واژگان بیانی کودکان ۱۸ تا ۲۴ ماهه که شامل ۶۷ واژه ی پرکاربرد آزمودنی ها، به ترتیب درصد کودکان ۱۸ ماهه ای است که واژه را بیان کرده اند.

ردیف	فهرست واژگان		درصد کودکانی که واژه را بیان کردند											انواع واژه		
	واژگان (فارسی)	واژگان (کردی)	دختران ۱۸ ماهه	دختران ۱۹ ماهه	دختران ۲۰ ماهه	پسران ۱۸ ماهه	پسران ۱۹ ماهه	پسران ۲۰ ماهه	دختران ۲۱ ماهه	دختران ۲۲ ماهه	دختران ۲۳ ماهه	پسران ۲۱ ماهه	پسران ۲۲ ماهه	پسران ۲۳ ماهه	نوع واژه	طبقه ی واژه
۱	بابا	بابه	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	افراد واقعی
۲	به به	به به	۷۵	۱۰۰	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	صفت	وضعیت کودکانه
۳	مامان	دایه	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	افراد واقعی
۴	آب	آو	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	خوراکی واقعی

ردیف	فهرست واژگان		درصد کودکانی که واژه را بیان کردند											انواع واژه		
	واژگان (فارسی)	واژگان (کردی)	دختران ۱۸ ماهه	دختران ۱۹ ماهه	دختران ۲۰ ماهه	پسران ۱۸ ماهه	پسران ۱۹ ماهه	پسران ۲۰ ماهه	دختران ۲۱ ماهه	دختران ۲۲ ماهه	دختران ۲۳ ماهه	پسران ۲۱ ماهه	پسران ۲۲ ماهه	پسران ۲۳ ماهه	نوع واژه	طبیعی واژه
۵	دالی (دالی موشه)	باو	۷۵	۷۵	۱۰۰	۷۵	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	اسباب بازی
۶	آلو	آلو	۵۰	۷۵	۱۰۰	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	آداب اجتماعی
۷	آخ-وای	آخ-وهی	۲۵	۵۰	۵۰	۲۵	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	صفت	وضعیت
۸	جوجو	جوجو	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	اسم	حیوان
۹	لالا	لالا	۵۰	۷۵	۷۵	۲۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	صفت	وضعیت
۱۰	نی نی	به به	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	افراد
۱۱	هیس (ساکت)	سسس	۲۵	۵۰	۷۵	۲۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	اسم	اعضای بدن
۱۲	چیز	بف	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	صفت	وضعیت
۱۳	بای بای	بای بای	۵۰	۷۵	۷۵	۲۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	اسم	آداب اجتماعی
۱۴	دست	ده س	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	اسم	اعضای بدن
۱۵	شیر (خوراکی)	شیر	۲۵	۵۰	۷۵	۲۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	اسم	خوراکی
۱۶	صدای سگ	صدای سگ	۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	حیوان
۱۷	صدای گاو	صدای گاو	۲۵	۵۰	۷۵	۲۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	اسم	حیوان
۱۸	صدای گریه	صدای گریه	۵۰	۵۰	۷۵	۲۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	اسم	حیوان
۱۹	عمه	عمه	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	اسم	افراد
۲۰	عمو	مامه	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	افراد
۲۱	هاپو	توته	۲۵	۵۰	۵۰	۲۵	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	اسم	حیوان
۲۲	آه-آخ	قخ - یه ع	۵۰	۷۵	۷۵	۲۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	صفت	وضعیت
۲۳	اوف-اوخ	وهی، آخ	۵۰	۵۰	۷۵	۲۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	صفت	وضعیت
۲۴	در	درگا- در که	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	اسم	اشیاء
۲۵	نان	نان	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	خوراکی
۲۶	سیب	سی و	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	اسم	خوراکی
۲۷	ماشین	دی دی	۲۵	۵۰	۵۰	۲۵	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	اسم	اشیاء
۲۸	گُل (gol)	گول	۲۵	۲۵	۲۵	۰	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	اسم	پدیده های طبیعی

ردیف	فهرست واژگان		درصد کودکانی که واژه را بیان کردند											انواع واژه		
	واژگان (فارسی)	واژگان (کردی)	دختران ۱۸ ماهه	دختران ۱۹ ماهه	دختران ۲۰ ماهه	پسران ۱۸ ماهه	پسران ۱۹ ماهه	پسران ۲۰ ماهه	دختران ۲۱ ماهه	دختران ۲۲ ماهه	دختران ۲۳ ماهه	پسران ۲۱ ماهه	پسران ۲۲ ماهه	پسران ۲۳ ماهه	نوع واژه	طبقه واژه
۲۹	ممه-مم	ممه-مم	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	خوراکی	کودکانه
۳۰	مو	مۆ	۲۵	۲۵	۵۰	۰	۰	۲۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	اسم	اعضای بدن	واقعی
۳۱	موز	موز	۵۰	۵۰	۷۵	۲۵	۲۵	۵۰	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	اسم	حیوان	واقعی
۳۲	چای	چای	۲۵	۲۵	۷۵	۲۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	اسم	خوراکی	واقعی
۳۳	ده(dah)	ده	۲۵	۲۵	۷۵	۲۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	اسم	عدد	واقعی
۳۴	این	ئه وه	۵۰	۷۵	۱۰۰	۵۰	۵۰	۵۰	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	اسم	اشاره(اشیاء)	واقعی
۳۵	پیشی	پیشی	۲۵	۵۰	۵۰	۲۵	۵۰	۵۰	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	اسم	حیوان	کودکانه
۳۶	صدای آره(اهوم)	صدای آره(اهوم)	۲۵	۵۰	۷۵	۰	۲۵	۵۰	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	اسم	افراد	نام آوا
۳۷	صدای جوجه	صدای جوجه	۲۵	۲۵	۵۰	۲۵	۲۵	۲۵	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	اسم	حیوان	نام آوا
۳۸	الله	الله	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	اسم	مذهب	واقعی
۳۹	بیٹی	به به	۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	حیوان	کودکانه
۴۰	تمام	ته واو	۲۵	۲۵	۵۰	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	اسم	فعل	واقعی
۴۱	صدای ماشین(آم)	صدای ماشین(آم)	۲۵	۲۵	۷۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	اسم	اسباب بازی	نام آوا
۴۲	نه(خیر)	نا/ نه خه یر	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۷۵	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	تاکید	واقعی
۴۳	آمدن(آمد)	هات	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	اسم	فعل	واقعی
۴۴	أنار	هه نار	۲۵	۲۵	۵۰	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	اسم	خوراکی	واقعی
۴۵	جیش	میز	۵۰	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	اسم	اعضای بدن	واقعی
۴۶	بله	به لی	۲۵	۵۰	۵۰	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	اسم	تاکید	واقعی
۴۷	فوت	فو	۲۵	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۷۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	اسم	اعضای بدن	واقعی
۴۸	صدای دعوکردن(د)	صدای دعوکردن(د)	۲۵	۷۵	۷۵	۲۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	اسم	بازی	نام آوا
۴۹	نازی	نازی	۷۵	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	صفت	وضعیت	کودکانه
۵۰	نه	نو	۲۵	۵۰	۷۵	۲۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	صفت	شمارشی	واقعی
۵۱	دو	دوو	۲۵	۵۰	۷۵	۲۵	۷۵	۷۵	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	صفت	شمارشی	واقعی
۵۲	قافا	که که	۲۵	۵۰	۷۵	۲۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	اسم	افراد	کودکانه
۵۳	الأغ	که ر	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	اسم	حیوان	واقعی
۵۴	آبچی	داده	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۷۵	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	افراد	واقعی

ردیف	فهرست واژگان		درصد کودکانی که واژه را بیان کردند												انواع واژه	
	واژگان (فارسی)	واژگان (کردی)	دختران ۱۸ ماهه	دختران ۱۹ ماهه	دختران ۲۰ ماهه	پسران ۱۸ ماهه	پسران ۱۹ ماهه	پسران ۲۰ ماهه	دختران ۲۱ ماهه	دختران ۲۲ ماهه	دختران ۲۳ ماهه	پسران ۲۱ ماهه	پسران ۲۲ ماهه	پسران ۲۳ ماهه	نوع واژه	طبقه‌بندی واژه
۵۵	تو (to)	تو	۵۰	۷۵	۱۰۰	۵۰	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	صفت	افراد (ضمیر)
۵۶	خواب	خه و	۲۵	۵۰	۷۵	۵۰	۵۰	۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	فعل	فعل
۵۷	شوت	شوت	۲۵	۵۰	۵۰	۲۵	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	فعل	فعل
۵۸	فوت کردن (فوت کن)	فوکه	۲۵	۵۰	۵۰	۲۵	۵۰	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۱۰۰	۷۵	فعل	فعل
۵۹	گوسفند	مه ر	۲۵	۵۰	۷۵	۲۵	۵۰	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	اسم	حیوان
۶۰	ننه (مادر بزرگ)	نه نه	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	افراد
۶۱	همون-همان	ئه وه	۵۰	۷۵	۱۰۰	۵۰	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	اشاره
۶۲	اوف شدن (اوف شد)	بفه بوو	۵۰	۷۵	۱۰۰	۵۰	۷۵	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	فعل	فعل
۶۳	رفتن (ترو)	مه رو	۲۵	۵۰	۷۵	۲۵	۵۰	۵۰	۷۵	۷۵	۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	فعل	فعل
۶۴	سینه	مه مه	۷۵	۷۵	۱۰۰	۷۵	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	اعضای بدن
۶۵	داداش	کاکه	۵۰	۷۵	۱۰۰	۵۰	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	افراد
۶۶	مال (مالکیت)	خومه / منه	۷۵	۷۵	۱۰۰	۷۵	۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	اسم	ضمیر (افراد)
۶۷	صدای تفنگ	صدای تفنگ	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	اسم	اسباب بازی

Study of the most frequent expressive vocabulary in 18-24 month Kurdish-speaking children

Serve Zarei (M.D)¹, Talieh Zarifian (P.hD)¹, Hosein Rahmani (P.hD)², Samaneh Hoseinzadeh (P.hD)³

1- Dept. of Speech Therapy, University of social welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran

2- Dept. of Persian Language and Literature, Payame Noor University of Bukan, Bukan, Iran

3 – Dept. of Biostatistics, University of social welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran

(Received: 30 Oct 2015; Accepted: 6 Apr 2016)

Introduction: Children's initial lexicon vocabulary is one of the main dimensions of language development that is associated with the children utterance length mean. The aim of this study was to examine the most frequent expressive vocabulary of children 18 to 24 months in Sorani Kurdish language.

Materials and Methods: The present research was conducted longitudinally (for 3 months) with a group of 16 Kurd children in city of Bukan. Data collection tools included, weekly vocabulary form, vocabulary list and demographic questionnaire. Nonparametric Friedman and Mann-Whitney U Tests were employed for data analysis.

Results: Among the 67 words which were mostly uttered by 18 month children the highest percentage of words (60%) were the real words, that 68% of them were nouns. The highest percentage of the nouns used were included the categories of important people in life (30%), categories of animals (22%) and food (15%). The results of the Mann-Whitney test (p-value >0.05) showed that the two sexes did not display a significant difference in terms of expressive vocabulary and the results of Friedman nonparametric test (p-value <0.05) showed that with the increasing of children age, their expressive vocabulary was also increased.

Conclusion: Children at their early years of life used the functional words (family, food) and words with easier pronunciation, which the percentage of expression of nouns was more than the verbs.

Keywords: Expressive Vocabulary, Sorani Kurdish Language, Child Language, 17-36 Month Children

* Corresponding author. Tel: +98 9122185322